

क्रम सं० १०

प्रवेश सं० २९५५४

विषयः कर्मशास्त्रम्

ग्रन्थकारः

नाम नागवलिः (कोद्यापनीचः)

पत्र सं० १-४

अक्षर सं० (पंक्तौ) ४० पंक्ति सं० (पृष्ठे) ७

श्लोक सं०

लिपिः दे. ना.

आधारः ४७.

आकारः ट. उ. ख. ड. च.

वि० विवरणम् पू.

पी० एस० यू० पो०—७७ एस० सी० ई०—१६५१—४० ००० ००७६४१

११३ ७२
११५

Indira Gandhi National
Centre for the Arts

इदं पुस्तकं लक्ष्मीनाथ जटस्य

INDIA NATIONAL CENTRE FOR THE ARTS

1971-72

1971-72

1971-72

1971-72

वैष्णव नोक्त
नागवलिः

॥ श्रीगणेशाय नमः ॥ अथातोऽनंतादिनाशनसर्पसंस्कारविधिं ब्रूयादध्यामोदक्षिणोत्तरयो रमावास्थां योर्गोमार्गं
 वापंचमार्गं वा ॥ आश्लेषानक्षत्रेषु क्रियते। पूर्वार्धः सचैलं सप्तमवाहं कृत्वा परे च पूर्वपनादिकं कृत्वा ॥ अथ शुचौ दे
 शो गोमये तोपलिष्ठः ॥ प्रस्थ इय परिमंश्रिते नं धियं युवी हि गोमं तिलापिष्टेन वा सर्पं कृत्वा तिष्ठेन
 वश्रं परिधाय ॥ अनंताय काश्चपगोत्राय प्राणप्रतिष्ठापनं करिष्ये ॥ इति संकल्प्य ॥ उत पितृन् वंचिते
 ब्रविहान्यन्तः न पुनरयेति जीवात् ॥ त्रिष्टुब्धतनयं परं दयुः ॥ जीवो गमो न मृतः सजावा ॥ इत्येव
 प्राणप्रतिष्ठापनं कृत्वा ॥ भुजंगेशाय विष्णुदेसं परं राजाय धीमहि ॥ तत्रोनागः प्रचोदयात् ॥ इत्यभिमंश्र
 ॥ अथ नीतेति स्तुतं कुर्यात् ॥ व्याहृत्यादिपंचगव्येन स्नापयित्वा ॥ आपो हिष्ठेति नं वंचेन प्रोच्य

४४

राम
१

स१

ज०

॥ नमो अस्तु र्पञ्चदशतितिलभिः नारुसंस्पृशं जपित्वा गायत्र्याभिषिंचति ॥ गंधाक्षतादिनिश्चयनवस्तुने द्वे परिवेष्ट
 येत् ॥ तत्रैकाक्षर्यं भावयेत् ॥ वेदविद्वाह्मणानां ह्ययच्छदं देवं धृत्वा ॥ मम पूर्वजनीहजन्मनि जन्मोत्तरे वा ज्ञाना
 ज्ञानेन वा कायिकवाचिकवाङ्मनश्च क्लृप्तः ॥ ओत्रियनागहननदोषनिर्हरणार्थं शरीरपीडापरिहारार्थं पुत्र
 पोत्राद्यभिष्टुर्थं दारिद्र्यपीडापरिहारार्थं मनेक्षितकामनासिद्धयर्थं कल्याणकार्येण नागकार्यं करि
 ष्ये ॥ तस्यायश्चित्तं विधीयतामिति ज्ञेयात् ॥ वधं प्रस्थाप्येत प्राणी कृच्छ्रादरे च त्रैलोक्यं तद्देशं ॥ दद्यात्प्रायश्चित्तं
 द्यर्थं ओत्रियाय कुटुंबिने ॥ अथ लोहदंडं प्रायश्चित्तं ॥ अथ स्रवणं मौल्येन कृच्छ्रयं कृत्वा ॥ साक्षाद्दध
 कर्तुरेव प्रहृषयेत् ॥ निष्कत्रयं द्विभिर्भक्तानि भक्तमेकं कनीयसं ॥ अनुमत्यानिष्कमेतदहं कं विधि

ध०

म३
 शाद्येन कुर्वीत दद्याद्द्विजानुसारतः॥ ब्राह्मणेभ्यो दक्षिणां इत्याहुत प्रायश्चित्तोत्थितिमावंतो बुवंति
 ति विवर्चयित्वा॥ लौकिकाग्निमुपसमाधायिषाणानार्यम्॥ इह जन्मनि ज्ञानांतरे वामयानागापर
 धेनपीडाकरेण मर्षे समस्तानागपीडानिवृत्तिना गृह्यरागागस्थोत्तमलोकाप्राप्त्यर्थनागयोग्यतासिद्ध
 र्थ अनंताय काश्यपगोत्रायाय नागसंस्कारं करिष्ये॥ इति संकल्पविधिवत्संज्ञितं कृत्वा अग्निं प्रतिष्ठाप्य त
 दंगमन्वाधानं करिष्ये॥ इत्यादि च कृत्वा अज्येन अग्निं वायुसूर्यं प्रजापतिं चतुर्गृहीतमाज्येन नागशरी
 रं हविः सद्यो यजे॥ ॥ भूर्भुवस्वः स्वाहा प्रजापतये इदं नममाततो भूभुवि कृत्वा॥ ततोऽग्निमग्निं वि
 द्भागो गृह्ये पदमित्युक्तेन भूमिं संप्रोह्य चितिं कृत्वा यसंस्तीर्थं कुशैराग्नेयवायव्याग्नेरग्निपरिस्तीर्थ

राम
 २

ब १

परिधिं वायव्ये ततः॥ अज्यं संस्तुत्य कर्त्तव्यं मां न कृत्वा ततश्च कृत्वा चतुर्गृहीतमाज्यं गृहीत्वा द्याक
 तिभिर्कृत्वा॥ नमो अस्तु सर्पेभ्य इति तिसृभिर्कृत्वा सर्पेभ्यः स्वाहा॥ अनंताय स्वाहा॥ आश्वेषाभ्यं स्वाहा॥ क
 पिलाय स्वाहा॥ नागाय कलिं गायत्रं स्वयां लाय भूधराय तत आर्यगौरिति मंत्रेण सर्पचितिं च प्रोह्य कृत्वा द
 मिमनुसर्पगायत्रा वा अनंताय काश्यपगोत्रायाय ते मुपतिष्ठत्विति अग्निं कृत्वा स्ववेणुं यावत्॥ अज्यं वा
 हतिभिः सिसृभिः सर्पेभ्यः कृत्वा ततः॥ अज्यं गृह्यत्वा च समं वा अज्यं शेषं कृत्वा वेणुं वसर्पं देहे निधिवत्॥ ततः
 : सर्पेभ्यः स्वाहा॥ आश्वेषाभ्यो दंतशूकेभ्यः स्वाहा॥ सर्पशरीरस्थोपरि जुहुयात्॥ ततः सर्पगायत्रं न पतु
 उदकुंभमादाया विप्रदक्षिणं कृत्वा चितौ श्रुतौ विधाय॥ यज्ञपात्राणि वर्हिषा॥ नमो अस्तु सर्पेभ्य इति श

७४

र्थने॥ छत्रं गशापविग्रहे स र्प राजाधीमहि॥ तत्रः स र्प प्रचोदयात्॥ ज्ञानतो ज्ञानतो वापि कुतः स र्प वधो
 मया॥ संस्कारं कुर्वतो मत्स्या मम दोषा विमुच्यते॥ ॥ इति स र्प प्रार्थना॥ ॥ नागशरीरं सुतरां दाहयित्वा॥
 ततस्तद्भस्म सोदकेनाग्निं दत्त्वा दिग्भिः प्रोक्ष्य॥ तद्भस्म उदके प्रक्षिप्य तत्र वेदिकां कृत्वा तस्यां तिष्ठ॥ शिला
 प्रतिष्ठाप्य॥ अत्र नान्यं जनस्नानं वस्त्रयज्ञोपवीतगंधादितैरभ्यर्च्य॥ ततो दक्षिणायां वदर्मानां स्तीर्य॥ अने
 ताय काश्यपगोत्राय एतं तिलोदकं दत्त्वा मिदं भो पिरिवीनुदकां जलीं दत्त्वा॥ अनेतरं वीर्यं पिबान् कृत्वा
 पिबेत्परितिलोदकं दत्त्वा॥ चणकतां भूलनेव द्यंदत्वा पथा शक्तिचतुर्विधं प्रायश्चित्तं दद्यात्॥ यस्य स
 त्यादिजह्या॥ सुखं ज्ञानं श्रुत्वा दक्षं परिश्राय गृहमागच्छत्वा चर्यादिकं कार्यं त्रिरात्रमिति निश्चयः॥ च

राम
 ३

पर २

उर्यहनि संप्राप्ते स चैलं स्नानमाचरेत्॥ पुण्याहं वाचनं कृत्वा अष्टौ ब्राह्मणानां ह्यया स र्पनां स्नापनं
 अर्घं प्रपुण्यात् ततः पूज्यं दीपां दानैरभ्यर्च्य मानैः स भक्ष्ये श्वतो घयेत् विप्रां भोजयेत्॥ यथा शक्तिं दत्त्वा
 णां दद्यात्॥ एवं कृते विधानेन स र्प संस्कारं कर्मणि॥ स र्पं हंसा कृतापीडा मुच्यते नात्र संशयः॥ कुष्ठव्या
 धिविनिर्मुक्तः सर्वथा भेजादिभिः॥ आमु रा रो ग्य भै र्भ्यर्च्य प्राशयेत् नात्र संशयः॥ नागः प्रीयतामित्यादि
 घोषाच इत्या॥ एवं कृते नागपीडा परिहारी भविष्यति॥ इत्याह मगवान् वौधायनः॥ इति संस्कारवि
 धिः समाप्तः॥ ॥ स र्पानंतत्वाया शेषः कपिलो नाग एव च॥ कर्लिगं शेरपालश्च भूधरश्च वकीर्ति
 तः॥ ॥ शुभं भवतु॥ ॥

स र्प २

राम
४

श्री कृष्णाय नमो नमः॥ श्रीः०